

Δρύστρας μητρόπολη

Summary :

Μικρή μητρόπολη του Οικουμενικού Πατριαρχείου, με έδρα μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα τη Σιλίστρια και κατόπιν την Τούλτσα. Το σχετικά ολιγάριθμο ποίμνιο αποτελούνταν από Βουλγάρους, Ρουμάνους και Έλληνες. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1860, οπότε και οξύνθηκε ο ανταγωνισμός μεταξύ Ελλήνων και Βουλγάρων, η μητρόπολη ουσιαστικά διασπάστηκε καθώς η πλειονότητα των Βουλγάρων συνέστησε την εξάρχηκη μητρόπολη Ρούστσοκ (Ρούσε) -Δρύστρας. Το 1878 η περιοχή ενσωματώθηκε στη Ρουμανία και η μητρόπολη καταργήθηκε.

Other Names

Δρίστρα, Δύστρα

Geographical Location

Δυτικά παράλια Εύξεινου Πόντου.

Historical Region

Δοβρουτσά

Administrative Dependence

Πατριαρχείο Κωνσταντινούπολης

1. Εισαγωγικά

Η μητρόπολη Δρύστρας ταυτίζεται με την πρωτοβυζαντινή μητρόπολη του «Δορόστολου», που βρισκόταν στην [Κάτω Μοισία](#), δηλαδή στη σημερινή περιοχή της Δοβρουτσάς.¹ Έδρα της μητρόπολης πρέπει να ήταν η παραδουνάβια πόλη της Σιλίστριας στη βορειοανατολική Βουλγαρία. Από τον 11ο αιώνα η μητρόπολη Δοροστόλου ονομάζεται πλέον «Δρύστρας», πιθανότατα σλαβική παραφθορά της παλαιότερης ονομασίας.²

2. Η μητρόπολη Δρύστρας κατά την Οθωμανική περίοδο (15ος-18ος αιώνας)

Οι πληροφορίες που διαθέτουμε για την ιστορία της μητρόπολης Δρύστρας κατά τους πρώτους αιώνες μετά την οθωμανική κατάκτηση των αρχών του 15ου αιώνα είναι μάλλον λιγοστές και όχι σπάνια συγκεκριμένες. Η μητρόπολη πάντως είχε έδρα τη Σιλίστρια και δικαιοδοσία σε όλη την περιοχή της [Δοβρουτσάς](#), ενώ ο τοπικός μητροπολίτης Κάλλιστος είχε λάβει μέρος στη [Σύνοδο Φερράρας-Φλωρεντίας το 1438](#).³

Κατά το 17ο και 18ο αιώνα η μητρόπολη Δρύστρας διατηρούσε στενές σχέσεις με τους ηγεμόνες της Βλαχίας και τις εκκλησιαστικές αρχές της ηγεμονίας, όπως φαίνεται και από το γεγονός ότι ο πρίγκιπας («οσποδάρης») της Βλαχίας Γρηγόριος Γκίκας Α' (1660-1664, 1672-1673) ανήγειρε τον καθεδρικό ναό της μητρόπολης στη Σιλίστρια, ενώ οι μητροπολίτες Δρύστρας αποστέλλονταν συχνά στη Βλαχία ως [έξαρχοι](#) του Οικουμενικού Θρόνου.⁴

Η πλέον αξιόλογη προσωπικότητα που ανήλθε στο θρόνο της μητρόπολης Δρύστρας ήταν ο Ιερόθεος Κομνηνός, μία πολυσχιδής προσωπικότητα, με σπουδές στην Ιταλία και πλούσιο συγγραφικό και εκδοτικό έργο.⁵ Ο Ιερόθεος αναφέρεται συχνά στις επιστολές του στη φτώχεια της μητρόπολης και στα βάσανα των χριστιανών εξαιτίας και των αρπακτικών επιδρομών των [Τατάρων](#), προφανώς της νότιας Ρωσίας και της [Κριμαίας](#).⁶

Από το 1806, οπότε και ο μητροπολίτης κατέφυγε στο Βουκουρέστι, λόγω του Ρωσοτουρκικού πολέμου, ο μητροπολιτικός θρόνος παρέμεινε κενός. Αξίζει να σημειωθεί ότι ήδη από τα μέσα του 18ου αιώνα η βόρεια Δοβρουτσά είχε τεθεί υπό τη δικαιοδοσία του μητροπολίτη Προϊλάβας με έδρα τη Βραΐλα και συνεπώς η σημασία της μητρόπολης Δρύστρας είχε μειωθεί. Ίσως για αυτό το λόγο το [Οικουμενικό Πατριαρχείο](#) αποφάσισε, στα 1813, να ενωθούν οι μητροπόλεις Προϊλάβας και Δρύστρας.⁷

Δρύστρας μητρόπολη

3. Η ιστορία της μητρόπολης Δρύστρας κατά το 19ο αιώνα

Η συνθήκη της Αδριανούπολης (2 Σεπτεμβρίου 1829), με την οποία τερματιζόταν ο νικηφόρος για τους Ρώσους πόλεμος με την Οθωμανική Αυτοκρατορία καθόριζε και την ενσωμάτωση της [Βραΐ λας](#) στην ηγεμονία της Βλαχίας. Συνεπώς, η μητρόπολη Προΐλαβας καταργήθηκε και επανασυστάθηκε εκείνη της Δρύστρας, με έδρα και πάλι τη Σιλίστρια και δικαιοδοσία σε όλη την οθωμανική επαρχία της Δοβρουτσάς.⁸

Η μητρόπολη Δρύστρας ήταν μια μικρής σχετικά σημασίας εκκλησιαστική «επαρχία» κατά το 19ο αιώνα, κατέχοντας την 45η θέση στις 82 το 1855, ενώ και η οικονομική της θέση δεν ήταν καλή, καθώς χρωστούσε το 1825 73.500 πιάστρα στο Οικουμενικό Πατριαρχείο.⁹ Άλλωστε η περιοχή της Δοβρουτσάς ήταν αραιοκατοικημένη και οι χριστιανοί, κυρίως Βούλγαροι και Ρουμάνοι καθώς και Έλληνες στα λίγα αστικά κέντρα, είχαν περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες.¹⁰ Φαίνεται πάντως ότι μετά το 1829 έγιναν προσπάθειες να ανασυγκροτηθεί η «επαρχία». Συγκεκριμένα, στις αρχές της δεκαετίας του 1840 ο μητροπολίτης Δρύστρας αποφάσισε να έχει ως έδρα εκτός από τη Σιλίστρια και την [Τούλτσα](#), προφανώς λόγω της οικονομικής ανάπτυξης που γνώριζε η πόλη.¹¹

Η ανάπτυξη ωστόσο μιας ισχυρής κίνησης ανάμεσα σε λογίους και εκκλησιαστικούς κύκλους για τη δημιουργία αυτόνομης από το Πατριαρχείο βουλγαρικής εκκλησίας οδήγησε σε κρίση τις σχέσεις της «Μεγάλης Εκκλησίας» με τους Βούλγαρους. Στην περιοχή της Δοβρουτσάς είχε αναπτυχθεί σχετικά νωρίς, δηλαδή ήδη από τη δεκαετία του 1850, βουλγαρική εθνική κίνηση με κέντρο την Τούλτσα.¹² Από το καλοκαίρι του 1860 πολλές βουλγαρικές κοινότητες δεν αναγνώριζαν πια τον πατριαρχικό, ελληνικής καταγωγής, μητροπολίτη Διονύσιο ενώ με την [ανακήρυξη της Εξαρχίας, το 1870](#) συστάθηκε η βουλγαρική (εξαρχική) μητρόπολη του Ρούστσοκ (σημ. Ρούσε), στην οποία υπάχθηκε και η μητρόπολη της Δρύστρας, ή μάλλον όσες κοινότητες, κυρίως οι βουλγαρικές, προσχώρησαν στην Εξαρχία. Ο ανταγωνισμός μεταξύ της πατριαρχικής και της εξαρχικής μητρόπολης για τον προσεταιρισμό των ρουμανικών ορθόδοξων κοινοτήτων ήταν οξύς.

Φαίνεται πάντως ότι οι περισσότερες κοινότητες συνέχιζαν να αναγνωρίζουν το μητροπολίτη Διονύσιο, μολονότι δεν έλειπαν τα παράπονα ότι ήταν ουσιαστικά αδιάφορος απέναντι στις ανάγκες τους. Άλλωστε και οι ελληνικοί κύκλοι της [Κωνσταντινούπολης](#) αλλά και οι Έλληνες πρόξενοι θεωρούσαν ότι ουσιαστικά εμπόδιζε τη δράση των [ελληνικών φιλεκπαιδευτικών συλλόγων](#) της περιοχής, αλλά και τη συνεργασία με τους Ρουμάνους.¹³

1. Η ιστορική περιοχή της Δοβρουτσάς διαιρείται σε δύο τμήματα, το βόρειο, που είναι και το μεγαλύτερο και ανήκει στη Ρουμανία (νομοί Τούλτσας, Κωνσταντζας) και το νότιο, που ανήκει στη Βουλγαρία.

2. Βλ. Janin, R., "Dorostorum", στο *Dictionnaire d'Histoire et de Géographie ecclésiastiques* 14 (Paris 1960), στήλη 683-684. Για την πόλη βλ. επίσης Browning, R., "Dorostolon", *Oxford Dictionary of Byzantium* 1 (New York - Oxford 1991), σελ. 653.

3. Βλ. Mateescu, T., "Les Diocèses orthodoxes de la Dobroudja sous la domination ottomane", *Balkan Studies* 13/1 (1972), σελ. 280.

4. Mateescu, T., "Les Diocèses orthodoxes de la Dobroudja sous la domination ottomane", *Balkan Studies* 13/1 (1972), σελ. 281-282, 284-287.

5. Βλ. Cicanci, O. – Cernovodeanu, P., "Contribution à la connaissance de la biographie et de l'oeuvre de Jean Hierothée Comnène (1668-1719)", *Balkan Studies* 12/1 (1971), σελ. 143-186. Καραθανάσης, Α., *Οι Έλληνες λόγιοι στη Βλαχία (1670-1714)* (Θεσσαλονίκη 1982).

6. Βλ. Mateescu, T., "Les Diocèses orthodoxes de la Dobroudja sous la domination ottomane", *Balkan Studies* 13/1 (1972), σελ. 283-284.

7. Βλ. Mateescu, T., "Les Diocèses orthodoxes de la Dobroudja sous la domination ottomane", *Balkan Studies* 13/1 (1972), σελ. 287-288.

Δρύστρας μητρόπολη

8. Mateescu, T., "Les Diocèses orthodoxes de la Dobroudja sous la domination ottomane", *Balkan Studies* 13/1 (1972), σελ. 288. Για τη συνθήκη της Αδριανούπολης βλ. Jelavich, B., *Russia and the Formation of the Romanian National State, 1821-1878* (Cambridge 1984), σελ. 29-31.
9. Βλ. Janin, R., "Drystra ou Dystra", στο *Dictionnaire d'Histoire et de Géographie ecclésiastiques* 14 (Paris 1960), σελ. 826.
10. Αναλυτικά για την ιστορία της Δοβρουτσάς κατά την περίοδο 1829-1878 βλ. Rădulescu, A. – Bitoleanu, I., *Istoria Dobrogei* (Constanța 1998), σελ. 273-329.
11. Mateescu, T., "Les Diocèses orthodoxes de la Dobroudja sous la domination ottomane", *Balkan Studies* 13/1 (1972), σελ. 288-289 και Κουρελάρου, Β., *Οι Εκκλησίες των Ελληνικών Κοινοτήτων της Ρουμανίας τον ΙΘ' αιώνα* (2006), σελ. 28.
12. Βλ. Ischirkoff, A., *Les Bulgares en Dobroudja. Aperçu historique et ethnographique* (Berne 1919), σελ. 65-70.
13. Βλ. Κοντογεώργης, Δ.Μ., «Σύσταση και οργάνωση ελληνικών κοινοτήτων στη Ρουμανία. Η περίπτωση του Τζιούρτζιου και της Τούλτσεας (β' μισό του 19ου αιώνα)», *Μνήμων* 28 (2006-2007), σελ. 224-228. Πρβ. επίσης Mateescu, T. (επιμ.), *Documente privind istoria Dobrogei (1830-1877)* (București 1975), σελ. 280-283 και *Ιστορικό Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών Ελλάδος*, φάκ. 76/1ζ, Ε. Μαυρομάτης, Υποπρόξενος Ισμαηλίου, προς Υπουργείο Εξωτερικών, αρ. 354, 16 Δεκεμβρίου 1872.

Bibliography :

	Rădulescu A., Bitoleanu I., <i>Istoria Dobrogei</i>, Constanța 1998
	Κουρελάρου Β., <i>Οι Εκκλησίες των Ελληνικών Κοινοτήτων της Ρουμανίας τον ΙΘ' αιώνα</i>, 2006
	Ischirkoff A., <i>Les Bulgares en Dobroudja. Aperçu historique et ethnographique</i>, Berne 1919
	Janin R., "Drystra ou Dystra", 14, Paris 1960, Dictionnaire d'Histoire et de Géographie ecclésiastique, 826 - 827
	Κοντογεώργης Δ., "Οι ελληνικοί σύλλογοι στη Ρουμανία κατά το 19ο αιώνα. Συμβολή στη μελέτη της ανάπτυξης του συλλογικού φαινομένου στον παροικιακό ελληνισμό", Δημάδης, Κ.Α. (επιμ.), <i>Ο ελληνικός κόσμος ανάμεσα στην εποχή του Διαφωτισμού και στον 20ό αιώνα, τόμ. Γ</i>, Αθήνα 2007, 91-104
	Κοντογεώργης Δ., "Σύσταση και οργάνωση ελληνικών κοινοτήτων στη Ρουμανία. Η περίπτωση του Τζιούρτζιου και της Τούλτσεας (Β' μισό του 19ου αι.)", <i>Μνήμων</i>, 28, 2006-2007, 209-239
	Mateescu T., "Les Diocèses orthodoxes de la Dobroudja sous la domination ottomane", <i>Balkan Studies</i>, 13/1, 1972, 279-300

Glossary :

	Βουλγαρικό ζήτημα, το Ο αγώνας των Βουλγάρων για εκκλησιαστική αυτονομία. Οι Βούλγαροι διεκδικούσαν, ήδη από την πέμπτη δεκαετία του 19ου αιώνα, τη σύσταση αυτόνομης εκκλησίας (εξαρχία), που θα διατηρούσε μόνο τυπικούς δεσμούς με το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Η κίνηση των Βουλγάρων, που είχε κατά καιρούς την υποστήριξη της Ρωσίας, υπονόμευε, όπως είναι φυσικό, τη θέση του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και γι' αυτό συνάντησε την έντονη αντίδρασή του. Έπειτα από μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις και αφού οι προσπάθειες συμβιβασμού απέτυχαν, η Πύλη εξέδωσε το 1870 φερμάνι με το οποίο αναγνώριζε την ύπαρξη βουλγαρικής εξαρχίας, παρότι το Πατριαρχείο στην τοπική σύνοδο του 1870 την αποκλήρυξε ως αιρετική (εθνοφυλετισμός). Όπως είναι εύλογο, ο αγώνας των Βουλγάρων για εκκλησιαστική χειραφέτηση δεν είχε κατ' ουσίαν θρησκευτικό χαρακτήρα, αλλά συνδεόταν με την ανάδυση του βουλγαρικού εθνικισμού, ενώ είχε και σαφείς πολιτικές συνδηλώσεις (βουλγαρική πολιτική ανεξαρτησία).
	έξαρχος, ο

Δρύστρας μητρόπολη

Στη βυζαντινή εκκλησιαστική διοίκηση το αξίωμα του εξάρχου αρχικά, από τον 5ο αιώνα και εξής, αφορούσε τον επικεφαλής ιεράρχη μιας διοίκησης και πολύ γρήγορα έγινε ένας ακόμα τίτλος του Πατριάρχη, που πιστοποιούσε ότι ήταν ο επικεφαλής ιεράρχης εντός των ορίων δικαιοδοσίας του Πατριαρχείου του. Το αξίωμα του εξάρχου καταργήθηκε τον 6ο αιώνα, ωστόσο στη συνέχεια οι εξάρχοι ήταν μητροπολίτες ή αντιπρόσωποι μητροπολιτών που ασκούσαν εποπτεία στις εκκλησιαστικές επαρχίες ή στα εκκλησιαστικά και τα μοναστικά ιδρύματα. Κατά τον ύστερο 14ο αιώνα εξάρχοι αναφέρονται οι μητροπολίτες που έδρευαν σε αρχαίες μητροπόλεις και ασκούσαν κάποια εποπτεία σε όλες τις εκκλησιαστικές έδρες και τα ευαγή ιδρύματα της εκκλησιαστικής επαρχίας και στη συνέχεια οι διαπιστευμένοι αντιπρόσωποι του Πατριάρχη (πατριαρχικοί εξάρχοι).

Σύνοδος Φερράρας-Φλωρεντίας

Εκκλησιαστική σύνοδος η οποία έλαβε χώρα στις ομώνυμες πόλεις της Ιταλίας το 1438-1439 και κήρυξε την ένωση της Ορθόδοξης Εκκλησίας με την Εκκλησία της Ρώμης. Η ένωση δεν έγινε ποτέ στην πράξη αποδεκτή από το πλήρωμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Sources

Mateescu, T. (επιμ.), *Documente privind istoria Dobrogei (1830-1877)* (București 1975).

Ιστορικό Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών Ελλάδος, φάκ. 76/1ζ.